

OSZCZĘDNOŚĆ

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“

Wychodzi raz na miesiąc.

Redakcja

Biuro Związku.

Redakcja i Administracja

Lwów, ulica Stryjska 1. 4.

Prenumerata

roczna z przesyłką pocztową 5 kor.

Ogłoszenia

70 kor. za stronę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

TREŚĆ: Reskrypt o bilansowaniu strat kursowych w oświeceniu rządowym. — Podwyższenie stopy procentowej a ulgi konwersyjne. — Notatki: Interpelacje w sprawie kas oszczędności. — Stryjska kasa oszczędności. — Zbieranie oszczędności. — Opieka mieszkaniowa a kasy oszczędności we Francji. — Niezatwierdzenie statutów instytutu zastępczego. — Forma i treść rekursów w postępowaniu ubezpieczenia pensyjnego. — Obowiązek zakładów zastawniczych do dania wyjaśnień władzom przemysłowym. — Wykaz wkładek za miesiąc luty 1913. — Inzeraty

Reskrypt o bilansowaniu strat kursowych w oświeceniu rządowym.

Ogólny głos krytyki wszechstronnej z jaką spotkał się ostatni reskrypt ministerstwa spraw wewnętrznych dał rządowi sposobność do wypowiedzenia się w sprawie tego reskryptu i wzięcia go w obronę. Półrządowy organ „Fremdenblatt“ w numerze z dnia 30-go marca pomieścił w tej sprawie obszerny artykuł, który ze względu na jego aktualność w całości pomieszczamy. Artykuł ten brzmi:

„Gwałtowne poruszenie, jakie wywołał znany reskrypt rządowy o kasach oszczędności, zaczyna powoli się uspakajać. Z każdą chwilą wyłania się coraz silniej przekonanie, że stanowisko zajęte przez rząd było konieczne nie tylko w ogólnym interesie, w interesie państwa i z punktu widzenia polityki finansowej i kredytowej, ale że reskrypt ten miał na oku trwały interes samych kas oszczędności. Przekonanie to, zdaje się, iż stale się utrwala, co tem więcej nie powinno dziwić, ponieważ ostatnie wypadki musiały przekonać, że metoda, której się dotąd trzymał cały szereg kas oszczędności, może wystarczyć na normalne czasy, — w chwilach atoli krytycznych w zupełności zawodzi. Jeśli w dniach runów rząd codziennie i niemal co godzina nagabywany był przez kasy oszczędności o gotówkę, — dołączano nawet z przezorności poświadczenia złożenia — więc jasne, że fakt ten wystarcza, do doprowadzenia uprawianej dotąd polityki kas oszczędności do absurdu. Można bowiem jako rzecz możliwą przypuścić, że taka państwowa akcja pomocnicza w czasach niespokojnych może być potrzebna tej lub owej instytucji, jeśli jednak żądania takiej akcji się mnożą, jak to było w ostatnich tygodniach minionego roku, wówczas ta okoliczność wskazuje na jakies wewnętrzne niedomagania dotąd uprawianego systemu. Aby zapobiedz powtórzeniu się takich wypadków i umocnić kasy oszczędności na chwile krytyczne — to było widocznie zamiarem rządowego reskryptu, tembardziej, że bezpośrednim powodem tej całej akcji, jak wiadomo, była chęć, zadośćuczynienia głośno wyjawianemu postulatowi kas oszczędności.

Kasy oszczędności coraz natarczywiej domagały się, aby im przyznano to ułatwienie, by im odpisywanie znacznych strat kursowych jednego roku obrotowego rozdzielono na dłuższy szereg lat. Miało się zawsze bez wątpienia to przeświadczenie, że w tem leży niezwykajny sposób bilansowania, i że zezwolenie na ten sposób musiało być poddane zasadniczej i poważnej rozwadze. I właśnie rząd, kierowany chęcią dania dowodu, że interesa kas oszczędności, których wysokie zasługi na polu austriackiego gospodarstwa społecznego i około podniesienia zmysłu oszczędzenia u ludności bez zastrzeżeń uznaje, leżą mu na sercu oświadczył gotowość przychylenia się do życzeń kas oszczędności. Możliwość odpisywania tylko jednej piątej ze strat kursowych dozwala kasom oszczędności na swobodne dysponowanie znaczną częścią czystych zysków, na salwowanie swoich funduszów rezerwowych i na rozdział tych darów dla miasta i kraju, do rozdziału których są one na mocy regulatywu o kasach oszczędności uprawnione. Nie powinno być atoli niespodzianką, jeśli władza nadzorcza przy udzieleniu takiego ułatwienia stanęła na stanowisku „do ut des“ i postawiła takie żądania, które, jak na wstępie nadmieniono, służą wyższemu celom — Rząd więc w swoim reskrypcie wezwał kasy oszczędności, aby podwyższyły swój zasób w papierach państwowych. Jest rzeczą jasną, że w takiej drażliwej sprawie należy postępować z uwzględnieniem wszystkich w grę wchodzących stosunków. Żądanie by kasy oszczędności posiadały większy zapas papierów państwowych powstało na podstawie doświadczeń, które zbierano przez długie szeregi lat a szczególnie w ostatnich miesiącach krytycznych, pominawszy, że żądanie zwiększenia lokacji ruchomych od dziesięciu lat stale bywa podnoszone. Silnym argumentem przeciw temu żądaniu było, że „unieruchomienie“ w czasach normalnych kapitału w papierach państwowych uniemożliwi kasom oszczędności w czasach krytycznych przeprowadzenie akcji interwencyjnej na rzecz stale oprocentowanych lokacji. Podczas ostatniego przesilenia można było przeprowadzić próbę co do tego przykładu i okazało się, że właśnie rząd wzywano do interwencji, aby kasom pomógł, — kasy jednak nie mogły rozwinąć czynności interwencyjnej na korzyść papierów państwowych.

I pokazało się, że wszystkie te — na ogół biorąc — nieliczne kasy oszczędności, które dysponowały znaczną ilością papierów państwowych, płynność swą przez lombardowanie tych efektów w Banku austro-węgierskim bez jakiegokolwiek uszczerbku utrzymały.

Dalszym, jasno wypowiedzianym zamiarem reskryptu jest chęć działania w tym kierunku, aby stosunek wartości ruchomych do nieruchomości był we wszystkich kasach korzystniejszy. I tu zdaniem naszym rząd wcale nie postąpił dowolnie, gdyż postawiona przezeń proporcja 30:70 jest wynikiem teorii, która się ciągle zwolna urabiała, zresztą opiera się ona na uznanym wzorze w państwie niemieckim a wreszcie istnieje także w tym kierunku orzeczenie trybunału administracyjnego, na którym żądanie takie się opiera. Jak ta sprawa w Austrii wygląda, wystarczy tylko zaglądnąć do statystyki. Okazało się bowiem, że 44 kasy oszczędności wcale nie posiada papierów wartościowych a przy przeważnej liczbie kas oszczędności — nawiasem powiedziawszy pierwsza austriacka kasa oszczędności stanowi tu chwalebny wyjątek — istnieje krzyżująca dysproporcja między lokacjami ruchomymi i nieruchomymi. I to jest symptomatyczne, że np. kasa oszczędności, której ruchome lokacje wynoszą 13 milionów koron, ma 40.000, słownie czterdzieści tysięcy koron w papierach wartościowych. Słusznie też wskazuje się na to, jaki los czekałby był w roku 1903 czeską kasę oszczędności (Böhmische Sparkasse), gdyby płynność zasobów tej instytucji nie umożliwiła jej przez lombard papierów państwowych w banku austro-węgierskim uzyskać licznych milionów w gotówce. Uprzywilejowane stanowisko, jakie wyznaczono kasom oszczędności jako instytucjom o pupilarnem bezpieczeństwie, udogodnienia, jakie im przyznano w sprawach podatkowych, nakłada na nie wedle zapatrywań władzy nadzorczej obowiązek, który ma wprawdzie nieco charakter ciężaru, który jednak — zwłaszcza w obec rozważnego i indywidualizującego sposobu, z jakim rząd z całą stanowczością swój reskrypt pragnie przeprowadzić — powinien rychło być spełniony. Koła bowiem interesowane muszą przyznać, że w pierwszej chwili zapatrywano się na rzecz zbyt czarno, a poszczególne postanowienia reskryptu wcale nie pociągają za sobą tak fatalnych skutków dla rozwoju kas oszczędności w Austrii, jak to z różnych stron się obawiano.

Powoli zaczyna się wyłaniać zdanie, że tu nie chodzi o jakiś „rozkaz“ ze strony rządu, lecz że władza nadzorcza, robiąc użytek ze swego dobrego, na zasadzie regulatywu ugruntowanego prawa, z jednej strony gotową jest przytknąć oko w sprawie bilansowania, z drugiej atoli strony za to podnosi pewne uprawnione pretensje ogólniejszego znaczenia. Rządowi zarzucano także, że on kierowany chwalebny zamiarem przyjscia z pomocą osłabionemu targowi rent, chce to uczynić na koszt austriackich kas oszczędności. Przed zarzutem przeto, że rząd chce się przyczynić w interesie kredytu państwowego do podniesienia kursu rent — bronić się chyba on nie potrzebuje, lecz i z punktu widzenia kas oszczędności tylko względ na ich płynność powoduje rząd do propagowania handlu papierami wartościowymi. A już zupełnie groteskowo wygląda zarzut, podniesiony w czasie agitacji przeciw reskryptowi, że przez ten reskrypt kredyt hipoteczny ucierpi. Rząd austriacki jest zresztą w tej sprawie w dobru towarzystwie; gdyż przy sposobności analogicznego zarządzenia rządu saskiego, zwrócił się związek właścicieli realności w Dreźnie z również energicznym podaniem do rządu królestwa saskiego.

W rzeczywistości sprawa tak stoi, że nikt najzupełniej nie myśli przeszkadzać popieraniu przez kasy oszczędności akcji na polu hipotecznym na ich terytorium. Ale jeśli małe, odległe prowincjonalne kasy oszczędności wkładki swoje lokują na wiedeńskim targu budowlanym, prosto na podstawie fantastycznych oszacowań bez zbadania wiedeńskich stosunków budowlanych, i w ten sposób zupełnie zaniedbują starania o swą płynność, jeśli — nawiasem powiedziawszy — zaliczenie pożyczek hipotecznych następuje, w sposób, którego żadną miarą usprawiedliwić nie można (szukającym pożyczkę hipoteczną wręcza się rentę przy dzisiejszych kursach obliczoną al pari) to są stosunki, na które władza nadzorcza oczu przyzmykać nie może.

I przeciw temu podniosła się opozycja, że do wypełnienia postanowień reskryptu wyznaczono tylko dwuletni okres. W ogóle należy to pochwalić, jeśli ten termin się utrzyma, ale że wcale nie leży w zamiarach rządu poszczególnym instytucjom szkodzić, przeto ściśle indywidualizowanie tego lub owego wypadku umożliwi pewne ułatwienie.

Jeśli się zbierze razem wszystkie motywy, które złożyły się na wydanie tego reskryptu, musi się przyjść do wniosku, że tkwi w nim tendencja, aby kasy oszczędności w Austrii postawić na jeszcze pewniejszych niż dotąd fundamentach. Reskrypt ten pragnie, aby nie tylko co do pewności lokacji, ale i co do ich ruchomości wszystkie austriackie kasy oszczędności stały na wysokości swego zadania. Jedna jedyna cyfra zilustruje, że obecnie w Austrii tak nie jest, a mianowicie: majątek obrotowy austriackich kas oszczędności wynosi 6 845 milionów koron, z tego wedle statystyki za rok 1911 jest 648 milionów ulokowanych w papierach państwowych, a więc nie całe 10%. Na podstawie reskryptu rządowego będą kasy musiały zakupić papierów państwowych za 475.914.000 —. A przecież dla targu rent będzie to miało ogromne znaczenie, jeśli tak zwiększony zapas rent odtąd stale będzie uwięziony. Pruski minister skarbu Lentze obliczył kwotę, jaką corocznie kasy oszczędności zakupią na targu, na sumę około 70 milionów marek; w naszych stosunkach naturalnie cyfra ta będzie musiała uleść pewnej redukcji. Lecz rząd austriacki atoli nie stanął z góry na tem stanowisku, by zmuszać kasy oszczędności do regularnego zakupu rent, lecz chodziło mu głównie o trwałą sanację kas oszczędności w kierunku nadania im lokacyom większej płynności. I jest rzeczą pocieszającą, że i w kołach kas oszczędności po przeminięciu pierwszej burzy, zaczyna się coraz bardziej objawiać zrozumienie dla intencji rządu.

Tyle obrońca reskryptu w półrządowym organie. W poprzednich numerach naszego czasopisma omówiliśmy szeroko cały reskrypt i poddaliśmy go szczegółowej i dosadnej krytyce. Nie można atoli tej urzędowej enuncjacji i obrony reskryptu postawić bez odpowiedzi, tembardziej że w niektórych punktach mija się ona z prawdą, w innych zaś jest bądź niedokładną bądź naciągniętą.

Przedewszystkiem zaznaczyć należy, że wzburzenie, jakie reskrypt ten wywołał, wcale się nie uspokoiło — lecz przeciwnie znacznie się wzmoгло i wzrosło. I o ile wzburzeni to w pierwszych chwilach wrzało tylko w kasach oszczędności, dotkniętych najprzykrzej tym reskryptem, o tyle w miarę głębszego zastanawiania się nad jego zgubnymi skutkami dla gospodarstwa społecznego, ogarniało coraz szersze kręgi a do walki z reskryptem wystąpiły obok kas także instytucje hipoteczne, emisyjne, kraje i gminy. O jakimś uspokojeniu zatem opinii mowy nawet nie ma.

Autor artykułu „Fremdeoblatu“ wspomina, że kasy oszczędności i ich Związki same domagały się od rządu udzielenia im zezwolenia na ułatwienie w bilansowaniu strat kursowych. To prawda — ale też trzeba przypomnieć, że w czerwcu roku 1912 podobne zezwolenie udzielił rząd zakładom ubezpieczeń robotników od wypadków, nie stawiając w zamian żadnych żądań na korzyść rządu. Jeżeli takie ustępstwo było możliwe dla tych zakładów — więc dziwnem się musi wydać dlaczemu do kas oszczędności, których dobro tak rządowi na sercu leży, stosuje się inną miarę.

Na zasadę „do ut des“ godzimy się — lecz rząd dając zezwolenie na amortyzację strat kursowych — już przez to samo zyskuje bardzo znaczną rekompensatę, a to w formie podatku; jeśliby bowiem kasy oszczędności wszystkie straty kursowe przeprowadziły przez rachunek zysków i strat, w takim razie o całą tę stratę zmniejszyłaby się ich nadwyżka obrotowa, o tyle byłby mniejszy czysty zysk i stosownie do tego o tyle mniejszy podatek. Cztery piąte z tego odpaść mogącego podatku zyskuje rząd co roku przez pięcioletnią amortyzację strat kursowych wiec zdaje się tak beinteresownie rząd tu w obec kas nie postąpił i za to dobrodziejstwo kasy rząd dostatecznie rekompensują a zatem zasada „do ut des“ znalazła zupełne swe zastosowanie. Nie należało jednak pod żadnym warunkiem stawiać innych warunków i to w drodze nielegalnej, w bardzo problematycznym celu podniesienia kursu rent, tak jakby tylko posiadanie papierów państwowych zapewniało kasie płynność lokacyj. A widocznie i autor reskryptu i autor artykułu zapomnieli że prócz rent bardzo dobrą lokacją rachomą są dobre weksle, rachunki bieżące w banku — i jeśliby przyszło wybierać, wówczas każdy przyzna, że za dobry weksel tak samo w reskoncie można dostać pieniądze jak za lombard rent i papierów wartościowych, z tą chyba różnicą, że za gotówkę przez reeskont uzyskaną płaci się o $\frac{1}{2}\%$ mniej niż za lombard.

Co do kwestyi zestosunkowania lokacji w proporcji 30 : 70 obrońca reskryptu twierdzi, że rząd do tej cyfry przyszedł na podstawie długoletnich badań i że stosunek ten jest wytworem teorii. — Teoria nie zawsze atoli idzie w zgodzie z praktyką, faktyczną potrzebą, stosunkami i t. d. Niejedna rzecz w teorii znakomita, wprowadzona w praktyczne zastosowanie, okazuje się szkodliwą i niebezpieczną. Tu szablonu wprowadzać nie można, są kasy o wkładkach bardzo ruchliwych dla których nawet ten stosunek jest za niski i które winny mieć nie 30 ale 40 i 45% lokacyj ruchomych — są znowu inne kasy o wkładkach mało ruchliwych wzrastających automatycznie kapitalizacją — i dla tych trzymanie 30% w papierach byłoby połączone z istną stratą.

Przeciw lokacji w papierach wcale nie mamy zamiaru występować i nawet Związek od samego początku swojej działalności zachęcał kasy do tworzenia zapasu papierów w funduszu obrotowym. I kasy galicyjskie szły za temi wskazówkami Związku, czego chyba najlepszym dowodem, że gdy dawniej zapas papierów wartościowym w funduszach obrotowych kas oszczędności w Galicyi wynosił z końcem roku 1889 k. 8.000.000 — z końcem 1900 koron 20.000.000 — to z końcem roku 1911 doszedł do kwoty k. 40.000.000 a więc w przeciągu lat 11 zapas papierów wartościowych się podwoił.

Tego rodzaju przemiany, o ile nie mają wywołać gwałtownych wstrząsien i wpłynąć ujemnie na politykę gospodarczą i procentową kas oszczędności, nie mogą być nagle, w przeciągu bardzo krótkiego czasu przedsiębrane — lecz muszą być zwolna, z uw-

zględnieniem kaźdoczesnych konjunktur pieniężnych przeprowadzane.

Obrońca reskryptu między innymi powołuje się na przywileje nadane kasom przez rząd jakoto przyznanie bezpieczeństwa pupilarnego i przyznanie wyjątkowych postanowień podatkowych. I o jednym i drugim przywileju prawie mówić nie warto,

Co do tego bezpieczeństwa pupilarnego wiadomo, że kasy od dziesiątków lat domagały się przyznania ich księżeczkom pupilarnego bezpieczeństwa, jeśli nie ograniczonego, to przynajmniej odpowiedniego do rozwoju tych instytucyj, odpowiednio do zmienionych stosunków pieniężnych i wartości pieniądza. I po długich walkach, petycjach, memoriałach podniósł rząd bezpieczeństwo pupilarne do marnej kwoty k. 3000 — równocześnie niemal atoli przyznał bankom prawa przyjmowania wkładek na księżeczki. Tym sposobem stworzył rząd dla kas oszczędności bardzo niebezpieczną konkurencyę i umożliwił odpływ kapitałów z kas oszczędności do banków, które z natury rzeczy mogą ofiarować wyższe procenta. A czy równocześnie rząd, któremu dobro kas oszczędności tak leży na sercu i który tak dba o interes wkładkujących postarał się o to, aby wkładki w bankach złożone otoczyć taką samą opieką, jaką otoczył władki w kasach oszczędności, czy postarał się aby pieniądze wkładkowe w bankach również były lokowane tylko z bezpieczeństwem pupilarnem i by one miały także taką samą silną gwarancję jako mają w kasach oszczędności przez porękę powiatów i gmin. A dalej czy rząd wydając reskrypt dla kas oszczędności wydał także równocześnie reskrypt do banków, przyjmujących wkładki oszczędności, aby i one takte 15% wkładek lokowały w rentach.

Przywileje podatkowe przyznane są, to prawda, ale czy one są znowu tak wielkie, aby je aż przytaczać na poparcie nielegalnego zarządzenia. Lecz i w sprawach podatkowych kasy nie są tak bardzo uprzywilejowane; nginają się pod ciężarem podatków i na każdym kroku muszą walczyć przeciw najrozmaitszym zakusom władz podatkowych. I tu także od szeregu lat kasy starają się o zmianę obecnie obowiązującej stopy podatkowej domagając się pewnej progresyi w procentach podatku — ale naderemnie. Przypomnieć należy także, że władze podatkowe nie respektują nawet licznych orzeczen trybunału administracyjnego, o ile one są w sprawach podatkowych wydawane na korzyść kas oszczędności, tak że kasy latami całymi wnosić muszą w poszczególnych wypadkach (n. p. kupony ad efektów wolnych od podatku) rekursy i zażalenia. aż rząd widząc, że trybunał administracyjny stale rozstrzyga na korzyść kas oszczędności, stara się o ustawową zmianę niedogodnych mu postanowień.

A sprawa ekwiwalentu, czyż także jest życzliwie dla kas traktowana?

Tak wyglądają te przywileje i dobrodziejstwa rządu, za które domaga się on, by kasy z własną szkodą ze szkodą gospodarstwa społecznego popierały akcyę, mającą na celu poprawę kursu rent.

Cała obrona reskryptu ministeryalnego i bilansowanie strat kursowych jest chybioną i odnosi się wrażenie że w półurzędowym organie pomieszczonej została tylko dla wysondowania opinii z jednej strony, z drugiej zaś strony dla osłabienia silnych argumentów, podniesionych przez kasy oszczędności i ich związki.

Podwyższenie stopy procentowej a ulgi konwersyjne.

Przedłożenie rządowe w sprawie upoważnienia do czasowego zawieszenia postanowień o wpływie podwyższenia stopy procentowej na ulgi należytościowe, przyznane w celach konwersyi.

§ 1.

Jeśli z powodu nadzwyczajnych politycznych albo gospodarczych stosunków następuje ogólna wyżka procentu hipotecznego we wszystkich krajach reprezentowanych w Radzie państwa lub w poszczególnych częściach obszaru państwa, wówczas minister skarbu, na czas trwania tego stanu, najdłużej atoli do 31 grudnia 1915 jest upoważniony, zawiesić tymczasowo, w miarę poniżej umieszczonych postanowień § 7. ustawy z 22 lutego 1907 Dz. pp. Nr. 1/9 o ulgach należytościowych przy konwersyi wierzytelności pieniężnych, z tym skutkiem, że podwyższenie stopy procentowej samo dla siebie nie pociąga za sobą utraty ulg konwersyjnych przyznanych wedle powyższej ustawy.

§ 2.

Przewidziane w § 1. udogodnienie może co do pożyczki hipotecznej, zaciągniętej w celach konwersyjnych tylko wówczas być przyznane, jeśli zakład konwertujący (§ 22 ustawy z 22 lutego 1907 Dz. pp. Nr. 49) stopę procentową od pożyczek przez siebie udzielonych, o ile to w umówionych warunkach pożyczki jest dopuszczalne, ogólnie podniósł a następnie przedsięwziął także ogólne podwyższenie stopy procentowej od wkładek, tak że istotne powiększenie napięcia między stopą procentową od pożyczek a stopą procentową od wkładek nie nastąpiło.

§ 3.

Udzielone na podstawie § 1. i 2. udogodnienie gaśnie:

1) jeśli stopa procentowa odnośnej pożyczki hipotecznej dodatkowo, ponad miarę przytoczoną w § 2 zostanie podwyższoną albo

2) jeśli najpóźniej do 31 grudnia 1915 stopa procentowa pożyczki hipotecznej na cały pozostający jeszcze czas trwania pożyczki znowu będzie niższą do tej miary, która w porównaniu z pożyczką skonwertowaną nie pociągnęłaby za sobą utraty ulg należytościowych ustawy z 22 lutego 1907 Dz. pp. Nr. 49 wedle ogólnych postanowień § 7 tejż. ustawy.

Przy badaniu warunków poprzedzającego ustępu al. 5. i 2. mają być postanowienia § 3. ust. 2 i 3 ustawy z 22 lutego 1907 Dz. pp. Nr. 49 odpowiednio zastosowane.

Jeśli ułatwienie wedle postanowień pierwszego ustępu gaśnie, wówczas mają zastosowanie przepisy

§ 7 ustawy z 22 lutego 1907 Dz. pp. Nr. 49 o tyle, że przewidziana tamże utrata ulg należytościowych następuje dopiero z chwilą zaistnienia faktu, uzasadniającego zgaśnięcie tego ułatwienia i że od tej chwili poczyną biedz termin do wymaganego w ustępie trzecim § 7 doniesienia.

Okoliczności przytoczone w ustępie pierwszym mają być władzy skarbowej w ciągu dni ośmiu po ich zajściu do wiadomości podane. w razie niedopełnienia tego obowiązku doniesienia należy postąpić po myśl ostatniego ustępu § 7. ustawy z 22 lutego 1907 Dz. pp. Nr. 49.

§ 4.

Zajście wymienionych w § 1 i 2 powodów i warunków będzie ustalone przez ministra skarbu z wyłączeniem prawa zażalenia.

Bliższe postanowienia do udzielenia przywilejów ustawą tą przewidzianych a w szczególności postanowienia co do zastrzeżeń potrzebnych dla zabezpieczenia skarbu państwa i co do formalnego postępowania, wydane będą w drodze rozporządzenia.

§ 5.

Postanowienia ustawy z dnia 22 lutego 1907 Dz. pp. Nr. 49. a zwłaszcza postanowienia § 7 nie zostają tą ustawą zmienione o ile się one nie odnoszą na skutki prawne umówionego podwyższenia stopy procentowej od pożyczki hipotecznej.

§ 6.

Co do tych, w celach konwersyjnych, zaciągniętych pożyczek hipotecznych, którym przyznane zostały ulgi należytościowe na podstawie ustawy z 9. marca 1889. Dz. pp. Nr. 30. z 26 grudnia 1893 Dz. pp. Nr. 209 i z 27 grudnia 1899 Dz. pp. Nr. 262, mają postanowienia §§ 1 do 5-tej ustawy analogiczne zastosowanie w ten sposób, że przez nie, § 5 ustawy z dnia 9 marca 1889 Dz. pp. zostaje częściowo zniesiony.

§ 7.

Ustawa ta wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia i może mieć zastosowanie co do wszystkich pożyczek hipotecznych, co do których podwyższenie stopy procentowej po dniu 31 października 1912 powodowałoby utratą ulg należytościowych wedle § 7 ustawy z dnia 22 lutego 1907 Dz. pp. Nr. 49 albo wedle § 5 ustawy z 9 marca 1889 Dz. p. Nr. 30.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się ministrowi skarbu.

W związku z tą sprawą wydało ministerstwo skarbu dnia 14 marca 1913 L. 15290 następujący reskrypt:

Przez podwyższenie stopy procentowej nie traci się ulg konwersyjnych przyznanych na podstawie ustaw z dnia 9 marca 1889 Dz. pp. Nr. 30 i z 26 grudnia 1893 Dz. pp. Nr. 209 jeśli wszystkie inne warunki przyznania tego przywileju pozostają niezmienione, po myśli § 5 pierw cytowanej ustawy wówczas, jeśli co do ustanowić się mającego podwyższenia stopy procentowej nie będzie wystawiony dokument zdolny do intabulacji a w następstwie i w księdze gruntowej nic się nie zmieni.

Natomiast w obec postanowień § 3 al. 2 ustęp końcowy i al. 3. dalej § 7 ustawy z dnia 22 lutego 1907 Dz. pp. Nr. 49 każde po dniu 1. marca 1907 ustnie lub pisemnie umówione podwyższenie procentu i wymówionych peryodycznych świadczeń ponad miarę wedle § 2. al. 1. lit. a i b) tej ustawy pociąga za sobą utratę uzyskanych ulgi należytościowych.

Przytem jednostronne zawiadomienie dłużników hipotecznych przez kasę oszczędności o uchwalonej przez nią podwyżce stopy procentowej nie może być samo dla siebie uznane jako umowa, powodująca utratę ulg konwersyjnych po myśli § 7 ustawy z 22 lutego 1907 Dz. pp. Nr. 49. Tego rodzaju umowę uważa się dopiero wówczas jako zawartą, jeśli dłużnik podwyższenie stopy procentowej w jakikolwiek bądź sposób, czyto wyraźnie, czy

milcząco przez konkludujące czynności do wiadomości przyjmuje, a więc w szczególności i wówczas jeśli dłużnik żądane wyższe procenta w jednym z terminów anuitetowych, następującym po jednostronnem oświadczeniu kasy oszczędności rzeczywiście płaci.

Notatki.

Interpelacya w sprawie kas oszczędności. Reskrypt c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych w sprawie bilansowania różnic kursowych wywołał w kasach oszczędności bardzo zrozumiane zaniepokojenie i oburzenie. Ponieważ jednak reskrypt ten także i w dziedzinie życia ekonomiczno-społecznego przynieść może nieobliczalne szkody, przeto postowie Löw i Windholz w dniu 28. stycznia wnieśli w sprawie tego reskryptu interpelacyę w której między innymi powiadają!

„Wydany w ostatnich czasach reskrypt do kas oszczędności, którym pod pewnymi warunkami zezwolono im książkowe straty kursowe. jakich kasy doznały przez spadek kursu papierów wartościowych. wstawiać w aktywa bilansu, wywołał wielkie i uzasadnione zaniepokojenie. W pierwszym rzędzie należy zakwestyonować legalność tego reskryptu. Jeśli ministerstwo uważa, że dotychczasowe przepisy bilansowania w kasach oszczędności wymagają zmiany, natenczas winno ono postarać się o uzyskanie w drodze ustawy zgody obu Izb Rady państwa; zmiana materyalnego prawa bilansowania w drodze rozporządzenia nie leży w zakresie uprawnienia rządowego.

Nie zapoznajemy wcale, że i względy gospodarcze przemawiają za tem, by nie zmuszać kas oszczędności. by one straty kursowe w jednym roku roku odpisały w całej kwocie; należy jednak zaprotestować przeciw temu, aby państwo tę faktyczną potrzebę regulowało w innej drodze niż w jedyne dopuszczalnej drodze ustawodawczej.

O wiele ważniejsze zarzuty można podnieść przeciw materyalnej treści reskryptu. Rząd uzależnienia zezwolenie na bilansowanie od warunków, które wzbudzić muszą obawę, że kasom oszczędności zasadniczo utrudni się udzielanie kredytu hipotecznego, a nawet, że będą one zmuszone do ograniczenia już udzielonych kredytów hipotecznych. Tego rodzaju zarządzenie kryje w sobie bardzo poważne niebezpieczeństwo tak dla potrzebującego kredytu gospodarstwa rolnego, jak i dla miejskiego ruchu, budowlanego. A dzieje się to właśnie w chwili, gdzie akcyja budowlana została prawie uniemożliwiona przez to że pożyczek na realności albo dostać nie można, albo za nader wysoki procent. Jeśli w takiej chwili utrudni się jeszcze kasom oszczędności udzielanie pożyczek hipotecznych, wówczas akcyja budowlana poprostu zostanie zduszona.

A to pociągnie za sobą nietylko brak pracy dla tysięcy robotników budowlanych, lecz także w następstwie zwiększy brak mieszkań i ich drożyznę. Jest to jaskrawą sprzecznością, że rząd z jednej strony przez stworzenie funduszu opieki mieszkaniowej i przez ulgi podatkowe dla nowych budowli, chce poprzeć akcyję budowlaną, z drugiej zaś strony wywołuje zamknięcie kredytów hipotecznych i przez to akcyję budowlaną podkopuje i niszczy.

W obec tego podpisani zapytują czy Ministerstwo skłonne jest bezzwłocznie reskrypt ten cofnąć i jak najrychlej przedłożyć Izbie Panów projekt ustawy o bilansowaniu w kasach oszczędności.

Również poseł Glöckner i towarzysze w dniu 29 stycznia br. wnieśli w sprawie tego re-

skryptu interpelacyę, w której zapytują czy postanowienie reskryptu wedle którego nałożono na kasy oszczędności obowiązek uregulowania lokacyi ruchomych i nieruchomych w stosunku 30 : 70 rozciąga się na wszystkie kasy oszczędności i jak p. Minister usprawiedliwi, że w drodze rozporządzenia, z pominięciem legislatywy nałożono na kasy oszczędności przymus ustosunkowania lokacyi i przymus zakupu państwowych papierów.

Trzecią interpelacyę w sprawie kas oszczędności wnieśli postowie Rienössl, Inkel i towarzysze. Interpelacya ta skierowana jest przeciw wydawaniu przez banki książeczek wkładkowych, i brzmi w streszczeniu:

„Wniesiona w Sejmie dolnoaustriackim interpelacya, jakoteż podania Związków kas oszczędności do Rady państwa jak niemniej publikacye w czasopiśmie fachowych podały do wiadomości c. k. rządu, że banki warunek, pod którym im udzielono pozwolenie na wydawanie książeczek wkładkowych tj. że pierwsza wkładka musi wynosić najmniej 100 względnie 200 koron, w ten sposób omijają, że w dniu włożenia pierwszej wkładki uwidoczniają w książeczkach i w księgach fikcyjną wkładkę 200 K. względnie 100 K. — i w tymże samym dniu uskuteczniają znowu fikcyjną wypłatę, tak aby różnica dała rzeczywiście wniesioną wkładkę. Przez ten proceder usiłowania banków a zwłaszcza ich filij co do wyłapywania wkładek wszystkimi, czasem nawet niedozwolonymi środkami, doznają poparcia a publiczność oszczędzająca, która nie jest uświadomioną w tym kierunku, że wkładki w bankach nie mają publicznego bezpieczeństwa składa swe oszczędności na cele przemysłowe i spekulacyjne.

Z uwagi przeto, że przez ten niedozwolony proceder banków, odbiera się potrzebne środki tym instytucjom, których zadaniem jest uprawiać kredyt hipoteczny i personalny w sposób ogólnie pożyteczny, z uwagi dalej, że skutkiem ubytku tak znacznych środków, nawet przez rząd tak gorliwie popierane usiłowania do oddłużenia własności ziemskiej stają się iluzorycznymi,

z uwagi wreszcie, że przyznane bankom prawo przyjmowania prawie wszystkich dowolnych wkładek powoduje znaczne szkody dla gospodarstwa społecznego a w szczególności dla kredytu państwowego, podpisani zapytują pana Ministra spraw wewnętrznych:

Czy Ekscelencya byłby skłonny w interesie ogólnym cofnąć dane swego czasu bankom zezwolenie na przyjmowanie wkładek oszczędności na książeczki — a tymczasem aż do wejścia w życie odnośnego rozporządzenia lub ustawy polecić komisarzom rządowym ustanowionym przy bankach, aby ściśle wypełniali swój obowiązek nadzoru celem natychmiastowego zastanowienia procederu nie odpowiadającego przepisom.“

Ciekawe będą odpowiedzi — na te interpelacyę.

Ponadto należy zanotować, że poseł Schraffl przedstawił prezydentowi ministrów br. Stürgkhowi stanowisko kas oszczędności w obec reskryptu, pan prezydent ministrów zaś zapewnił, że będzie się starał przeprowadzić możliwe złagodzenie postanowień reskryptu, a w szczególności, że postanowienia co do lokaty 15% kapitału wkładkowego w rentach państwowych nie będą natychmiast ściśle przestrzegane i że kasy oszczędności w tym kierunku mogą liczyć na względność rządu.

Jakkolwiek to zapewnienie prezydenta ministrów mogłoby się przyczynić nieco do uspokojenia, jednakowoż na każdy sposób jest ono tylko u-

stnem — a jako takie niewiążącym i w obec tego kasy oszczędności muszą się domagać oficjalnego zniesienia względnie zmodyfikowania reskryptu, w przeciwnym razie ciągle będą nad niemi, jak miecz Damoklesa wisały te postanowienia i będą mogły w niejednym wypadku dawać powód do szyskan, — a przyrzeczona ustnie względność będzie stale uważana przez organa nadzorcze jak jakaś łaska, którą każdej chwili można cofnąć. — Verba volant — scripta manent.

Styryjska Kasa oszczędności (Steiermärkische Sparkasse) w Gracu — **wobec reskryptu ministeryalnego o bilansowaniu strat kursowych.** W zamknięciu rachunkowym styryjskiej kasy oszczędności w Gracu czytamy :

Jeśli ogólne podrożenie pieniądza, wywiera między innymi wpływ na papiery wartościowe, a zwłaszcza na papiery państwowe i powoduje podwyżkę procentów, wówczas oddziaływanie strat kursowych na majątek tak osób poszczególnych, jakoteż korporacji i ogółu jest nader dotkliwe. O ile jednakże w tych warunkach człowiek prywatny zarządzając swym majątkiem może się do pewnego stopnia ustrzedz od tych strat przez przeczorny wybór papierów lokacyjnych, o tyle kasy oszczędności, jako zarządzające cudzym majątkiem mają bezwarunkowy obowiązek, posiadać wartości ruchome na natychmiastowe zaspokojenie wypłat z książeczek — a ponieważ one mają ten obowiązek, a wedle doświadczeń renty państwowe w czasach krytycznych, prawie że jedynie mogą być uważane za walory uruchomić się dające, których realizacja atoli przy spadku kursów nieuniknione za sobą ciąga straty, przeto kasy już wcześniej powinny zbierać rezerwy, które ze względu na to, iż przy ostrożnej administracji prawdziwe straty w innych działach są wykluczone, powinny nazwać rezerwami na straty kursu rent. Do jakiej wysokości mają być rezerwy zbierane, nie da się z góry oznaczyć, ogólnikowo wszakże można powiedzieć: im więcej rent, tem większą powinna być rezerwa.

Kasy oszczędności są w pierwszej linii instytucjami kredytowymi, które przechowują i zarządzają powierzonymi sobie wkładkami; a bezpieczeństwo tychże winno być pierwszą nieustanną troską kas oszczędności — ich przewidziany w regulatywie moment humanitarny dopiero wówczas będzie silnie zaznaczony, jeśli nadwyżki z obrotu tej rezerwy im to umożliwią.

Aby w tym względzie można sobie jasno zdać sprawę, należy zauważyć, że przy zestawieniu bilansu rocznego, muszą po myśli § 31 ustawy handlowej wszystkie wartości być ustawione po kursie zamknięcia bilansu. Wobec tego wydaje się wstawienie strat kursowych jako pozycyi czynnej, choćby nawet z winkulacją pewnej części funduszu rezerwowego, jako sprzeczne z postanowieniami ustawy handlowej i z § 33 regulatywu ubezpieczeniowego, a tłumaczenie, że książkowe straty kursowe nie stanowią wcale żadnej straty, pomija obecną stratę w oczekiwaniu przyszłych zysków — co na każdy sposób nie jest zupełnie prawidłowe. W konsekwencji dotychczasowej praktyki po zniknięciu strat należałoby tworzyć nowe rezerwy na straty kursowe o ile nie zechce się robić żadnych różnic i całej rezerwy uważać za rezerwę na różnicę kursów. Umarzanie już wynikłych strat kursowych w drodze umorzenia ma tę swoją ujemną stronę, że tu wchodzi w rachubę nadzieja — kończąca się nie rzadko złudzeniem.

Z tych powodów zakład nasz nie robi użytku z reskryptu c. k. ministerstwa spraw wewnętrznych

z dnia 16 stycznia 1912 wydanego w sprawie bilansowania niepokrytych strat kursowych.

Zbieranie oszczędności. Mamy przed sobą sprawozdanie rachunkowe kasy oszczędności w Rotterdamie (Spaarbank te Rotterdam) za rok 1912 w którym między innymi czytamy, że kasa ta celem krzewienia zmysłu oszczędności i przyzwyczajenia do regularnego oszczędzania jak nie mniej dla ułatwienia oszczędzenia tym, którzy niemogą bądź to z powodu zajęć zawodowych, bądź też dla braku czasu składać swych oszczędności bądź to w zakładzie głównym, bądź też we filiach, wprowadziła podejmowanie tych oszczędności przez swoich urzędników w domach klientów. Mający chęć oszczędzenia w ten sposób deklarują, jaką kwotę tygodniowo chcą składać; te wkładki tygodniowe mogą wynosić. Fl. 0 25, Fl. 0 50, Fl. 1.—, Fl. 2.—, Fl. 3.—, Fl. 4.—, Fl. 5.—, Fl. 6.—, albo Fl. 10.—. Dnie i godziny odwiedzin urzędników u wkładkujących są stale oznaczone.

W roku 1911 ilość osób w ten sposób oszczędzających wynosiła 768; w roku zaś 1912 liczba ich podniosła się o 215 i wynosiła 983.

Dwóch urzędników kasy zrobiło 49948 takich wizyt i zebrali w roku 1912 kwotę fl. 60719.25.

Ruch w tych dziale przedstawiał się następująco :

po fl. 0.25	było wkładek	9.342
" " 0.50	" "	15.488
" " 1.—	" "	15.300
" " 2.—	" "	4.917
" " 3.—	" "	1.867
" " 4.—	" "	308
" " 5.—	" "	13.98
" " 6.—	" "	244
" " 10.—	" "	10.88

Kwota w ten sposób zebrana wynosiła w roku fl. 60.719.25.

Powie ktoś może, że to marny rezultat. Tak atoli nie jest. Jeśli się zważy, że poszczególne wkładki są stosunkowo bardzo małe, bo od fl. 0.25 — fl. 10.—, jeśli się dalej zważy, że w tym dziale oszczędzają ludzie, którzy pobierają przeważnie płacę tygodniową, a więc ludzie ubożsi, żyjący z pracy rąk, których czas jest drogi — u których strata każdej godziny czasu, stanowi ubytek w zarobu — jeśli się wreszcie zważy, że ten drobny pieniądź, niezłożony do kasy rozplynie się na inne wydatki czasem nawet niepotrzebne, musi się przyjść do przekonania, że rotterdamaska kasa oszczędności, ponosząc ofiarę na opłacenie dwóch urzędników, których zadaniem zbieranie wkładek po domach, świadczy tej ludności dobrodziejstwo.

Opieka mieszkaniowa a kasy oszczędności we Francji. Ministerstwo robót publicznych we Francji zwróciło uwagę tamtejszych kas oszczędności na nową ustawę z dnia 26. lutego 1912, w sprawie małych posiadłości i tanich mieszkań — która to ustawa zniosła różnicę między gminnymi a powiatowymi organizacjami dla kredytu na nieruchomości — uprościła formalności, wymagane dotąd od biorącego pożyczkę a nadto zniżyła kapitał, wymagany do uzyskania zezwolenia ministeryalnego do prowadzenia interesu z 200.000 na 100.000 franków. Zarazem celem umożliwienia rozwoju i ułatwienia interesów pożyczkowych na domy o małych mieszkaniach ustalono inne zasady co do oznaczenia sumy pożyczkowej. Ministerstwo wspomina, że znaczna liczba francuskich kas oszczędności przystąpiła do zakładania towarzystw dla kredytu hipotecznego — a zarazem z naciskiem podnosi, że kasy oszczędności są powołane do odegrania ważnej roli w kierunku rozwoju takich towarzystw. W końcu wzywa ministerstwo kasy oszczędności aby stale coraz intensywniej

działały w duchu ustawy i w ten sposób przyczyniły się do podniesienia higieny i poprawienia stosunków społecznych.

Niezatwierdzenie statutów instytutu zastępczego. Niezgodność postanowień statutu kasy oszczędności z postanowieniami nowo uchwalonego statutu pensyjnego dla urzędników i służby zakładu — pod względem sposobu dotowania funduszu pensyjnego z zasobów kasy oszczędności jest dostatecznym powodem odmówienia statutowi pensyjnemu wymaganego w § 65 ustawy pensyjnej zatwierdzenia, jako instytutu zastępczego. (Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 28. grudnia 1912 L. 13714).

Forma i treść rekursów w postępowaniu ubezpieczenia pensyjnego. Podanie, w którym służbodawca doręczyło mu przez Zakład pensyjny dokumenty ubezpieczenia zwraca z uwagą, że jego pracownicy są ubezpieczeni przez umowy zastępcze, należy nawet bez wyraźnego oznaczenia, uważać jako rekurs po myśli § 75 ustawy pensyjnej; gdyż, jeśli co do formy i treści rekursów niema żadnych szczegółowych przepisów, wystarczy, jeśli w piśmie, przytacza

się takie okoliczności, na których opiera się zakwestyowanie należenia do Zakładu pensyjnego i obowiązków do opłaty premii.

(Orzeczenie trybunału administracyjnego z 17. grudnia 1912 L. 14043).

Obowiązek zakładów zastawniczych do dania wyjaśnień władzom przemysłowym. Władza przemysłowa jest po myśli § 17. rozporządzenia z dnia 24. kwietnia 1885 Dz. pp. nr. 49. uprawniona, żądać od zakładu zastawniczego dowodu, że tenże wypełnił nałożony na § 7. cytowanego rozporządzenia obowiązek co do ubezpieczenia przedmiotów zastawionych od ognia. Ponieważ wysokość sumy ubezpieczenia z natury rzeczy musi odpowiadać efektywnej wartości zastawów, przeto też władza przemysłowa jest uprawniona, poinformować się o wartości zastawionych przedmiotów. Natomiast nie może wynikać z tego prawo władzy przemysłowej do żądania wyjaśnień o wysokości udzielonych na te zastawy pożyczek lub o stosunku ich do sumy ubezpieczonej.

(Orzeczenie trybunału administracyjnego z dnia 4. grudnia 1912 L. 13381).

Ruch wkładek w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc luty 1913.

	o/o	Stan kapitału wkładowego z dniem 31 stycznia 1913.		W ciągu miesiąca lutego 1913.						Różnica		Stan kapitału wkładowego z dniem 28 lutego 1913		
		K.	h.	wynosiły wkładki			zwrócone			K.	h.	K.	h.	
				Stron	K.	h.	Stron	K.	h.					
Bochnia . . . . . m.	5	3,684,898	49	224	128,499	44	292	163,789	98	—	37,290	54	3,627,607	95
Bochnia . . . . . p.	5	3,685,164	54	146	89,009	02	149	55,474	89	+	33,534	13	3,718,698	67
„ (filia w Limanowej)	5	176,424	48	65	32,257	18	23	22,186	74	+	10,340	4	186,764	92
Bohorodczany . . . . . p.	5	1,042,975	84	47	27,500	93	88	25,994	70	+	1,506	23	1,043,582	07
Brzesko . . . . . p.	4-4 1/2 5	1,254,422	65	174	42,597	65	74	57,492	63	—	14,894	97	1,269,527	63
Brzeżany . . . . . p.	5	2,009,366	57	—	124,860	78	—	44,865	93	+	79,944	85	2,089,361	42
Buczacz . . . . . p.	4 1/2-5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dąbrowa . . . . . m.	4 1/2-5	1,096,855	39	66	51,585	35	113	75,704	03	—	24,168	68	1,072,686	71
Dobromil . . . . . m.	4	834,237	92	50	9,763	91	78	30,618	23	—	20,854	92	813,383	00
Drohobycz . . . . . m.	4 1/3	3,975,190	94	194	191,149	35	166	233,946	77	—	42,797	42	3,932,393	52
Gorlice . . . . . p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gródek Jagielloński . . . . . p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horodenka . . . . . m.	4 1/3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jarosław . . . . . m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jasło . . . . . m.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kałuż . . . . . p.	4 1/2	295,179	10	—	—	—	20	45,726	73	—	45,726	73	249,452	37
Kałuż . . . . . p.	4 1/3	612,750	07	155	51,575	55	106	70,195	69	—	18,620	14	594,129	93
Kolomyja . . . . . m.	4 1/2	5,827,052	07	369	170,705	25	604	337,466	48	—	166,761	23	5,660,290	84
Kraków . . . . . p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kraków . . . . . m.	4 1/2	23,164,515	51	1660	783,124	32	1546	809,877	06	—	26,552	74	23,137,962	77
Krosno . . . . . m.	4 1/4	1,760,502	33	187	56,605	90	90	70,831	48	—	14,225	58	174,276	75
Lwów . . . . . gal.	4	96,095,244	16	6845	2,781,715	51	9077	3,867,304	88	—	1,085,589	37	95,009,654	79
Lwów . . . . . m.	4	675,939	88	260	91,116	47	69	10,082	96	+	86,083	51	762,023	34
Mielec . . . . . p.	5	1,184,964	44	84	37,571	66	73	69,372	12	—	31,800	46	1,153,163	98
Myślenice . . . . . p.	5	2,40,625	21	—	57,500	29	—	158,649	12	—	101,148	83	2,300,476	38
Nowy Sącz . . . . . m.	4 1/2-5	5,354,894	93	420	222,175	03	359	223,438	06	—	1,263	03	5,466,945	31
Nowy Targ . . . . . p.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Podgórze . . . . . m.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Przemysł . . . . . m.	4 1/2	8,231,206	74	565	279,043	98	1553	334,567	12	—	55,523	14	8,175,683	60
Ropczyce . . . . . p.	4 1/2	1,683,549	44	65	50,489	59	84	85,019	50	—	34,529	91	1,649,019	53
Rudki . . . . . p.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rzeszów . . . . . m.	4-4 1/2	4,405,803	82	376	445,988	25	259	366,149	57	+	79,838	68	4,487,642	50
Sądowa wisznia . . . . . m.	5	230,455	57	58	16,494	58	19	9,864	72	—	6,629	86	237,085	43
Sambor . . . . . m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sambor . . . . . p.	4 1/3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sanok . . . . . m.	4 1/2	3,857,889	63	952	163,146	10	318	193,204	53	—	26,716	49	3,827,831	20
Sniatyn . . . . . m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sniatyn . . . . . p.	4 1/3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sokal . . . . . m.	5	1,793,961	76	70	29,971	67	—	73,160	28	—	43,188	61	1,750,773	15
Stanisławów . . . . . p.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stryj . . . . . m.	4 1/2	4,081,580	91	397	197,035	77	384	265,386	32	—	69,350	56	4,012,230	26
Tarnobrzeg . . . . . p.	5	1,809,464	99	157	71,068	27	106	74,867	64	—	3,779	37	1,805,685	62
Tarnopol . . . . . m.	4 1/2	5,725,435	61	362	203,038	24	622	285,099	50	—	82,016	26	5,643,419	35
Tłumacz . . . . . p.	4 1/2-5	754,453	77	78	58,382	53	97	70,961	09	—	12,578	58	741,875	21
Trembowla . . . . . p.	4 1/2	918,624	57	92	26,020	03	95	20,623	15	+	5,396	88	924,021	45
Wadowice . . . . . p.	4 1/3	4,594,267	06	226	122,257	99	294	132,741	31	—	10,483	32	4,583,783	74
Wieliczka . . . . . p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Zaleszczyki . . . . . p.	—	996,212	38	39	17,787	45	93	91,346	73	—	73,559	28	922,653	03

W tem dopisano % ad 1) 113,313,41-—

Jako korzystną lokację kapitału polecamy

4 ¹/₂ %

Listy zastawne

Banku Galicyjskiego
dla handlu i przemysłu
w Krakowie

wolne od podatku.

Listy te, mające **pupilarne bezpieczeństwo**, nadają się do lokowania funduszy sierocych w depozytach sądowych, oraz mogą być użyte na wady, kaucyje małżeńskie i t. p.

Powyższe listy są do nabycia w Kantorze Banku po kursie dziennym.

Filia c. k. uprz. austriackiego

Zakładu kredytowego

dla handlu i przemysłu

WE LWOWIE

wydaje codziennie (z wyjątkiem niedziel i świąt) w godzinach od 9 do 12 przedpoł.
i od 3 do 4 popoł.

książeczki wkładkowe

z 4% oprocentowaniem

Na żądanie wypłaca kwoty do 5000 k. jednego dnia i na jedną książeczkę bez wypowiedzenia.

Kupuje i sprzedaje

wszelkie papiery wartościowe i monety po kursie dziennym bez doliczenia prowizji, wydaje przekazy i akredytywy na zagraniczne miejsca, przyjmuje zlecenia giełdowe, bierze w przechowanie papiery wartościowe i udziela na nie zaliczek.

Nakładem Związku. Redaktor odp. Walery Struszkiewicz.

FILIA Pragskiego Banku Kredytowego

we Lwowie, ul. Karola Ludwika 1. 29
(Nr. telefonu 937, 946, 846).

Zakład centralny w Pradze. Filie w Kolinie Otomuńcu i Brodach.
Wpłacony kapitał akcyjny K. 9,000,000.
Fundusze rezerwowe i gwarancyjne K. 4,100,000.

**Korzystne załatwianie
wszelkich transakcji bankowych
i lokacji kapitałów**

Kupno i sprzedaż papierów wartościowych. — Przeprowadzanie wszelkich obrotów giełdowych na targach krajowych i zagranicznych.

Promesy, Losy (Sprzedaż losów za wypłatą w rachunku bieżącym). — **Otwieranie kredytów i udzielanie zaliczek** na pokład papierów wartościowych. — **Przyjmowanie** w przechowanie i w zarząd papierów wartościowych. — **Ubezpieczanie losów i efektów** od strat z powodu wylosowania. — **Wykupno płatnych kuponów** i wylosowanych papierów wartościowych. — **Listy polecające i akredytywy** na sezony podróży. — **Eskont weksli.** — **Inkasa i wypłaty** w kraju i na miejsca zagraniczne. — **Wkładki pieniężne**, na książeczki wkładkowe (podatek rentowy opłaca Bank) oprocentowuje po

4 ¹/₂ procent
na asygnaty kasowe z 90-dniowym wypowiedzeniem:
oprocentowanie po 4 ¹/₄ % i w rachunku bieżącym.

Oddział komercyjny:

Finansowanie przedsiębiorstw przemysłowych i budowlanych publicznych, kredyty na podatki i cła. **Zaliczkowanie faktur towarowych** Kupno i sprzedaż w drodze komisowej towarów i zaliczkowanie tychże.

Wiedeński Bank Związkowy

FILIA WE LWOWIE.

Kapitał akcyjny:
K. 80,000,000.

Fundusze rezerwowe:
K. 23,027,428-13.

Lwów

we własnym gmachu przy
ul. Jagiellońskiej 13.

Telefon nr. 57. Dyrekcya
Telefon nr. 358. Kantor
wymiany.

Zakład centralny
Wiedeń

FILIE: Ausseg n. Z.
Berno, Budapeszt,
Czerniowce, Grac,
Prosciejów, W. Neustadt i St. Pölten.
12 kantorów wymiany i kas depozytów we Wiedniu.

Zatwiera wszelkie interesa bankowe oraz transakcje w zakres kantorów wymiany wchodzące a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i w rachunku bieżącym. Przyjmuje wkładki na 4% książeczki wkładkowe. Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkładki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszy. **Eskontuje weksle**, otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty giełdowe na targach krajowych i zagranicznych. **Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy** na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje. Wymienia kupony i wylosowane papiery wartościowe. Inkasuje weksle we wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych. Przechowuje papiery wartościowe i zarządza nimi. Ubezpiecza papiery wartościowe przed stratami z wylosowania. Kłwiduje bezpłatnie numera losów i innych papierów wartościowych, podlegających losowaniu. Najkorzystniejsze. Pilne czuwanie nad interesami klientów. Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umożliwione doświadczeniem i rozgałęzionymi stawkami w całym świecie kupieckim.

Z drukarni i litografii Piller-Neumanna we Lwowie.